

ЗІГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол № 10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗАГАЛЬНА ТА ДИФЕРЕНЦІЙНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ

Освітній рівень: Другий (магістерський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С4 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Екзамен (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>40</u>	<u>20</u>	<u>60</u>	<u>120</u>	<u>1</u>

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», Спеціальність С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року).

Програму навчальної дисципліни розробив:

Кандидат медичних наук,
доцент кафедри психології

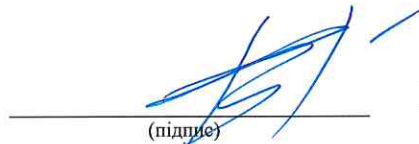

(підпис)

А. Бондарчук

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології
Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

Завідувач кафедри психології

(підпис)

І. Клименко

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис)

М. Великодна

Пролонговано:

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)
на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)
на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)
на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Статус дисципліни Обов’язкова Мова навчання українська	
Модулів - 6	Спеціальність: С4 Психологія	Рік підготовки	
		1-й	
Змістових модулів - 4	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Семестр	
Загальна кількість кредитів/годин - 4/120			2-й
		Лекції (год.)	
		40	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3 год.;	Ступень вищої освіти - Магістр	Практичні(год.)	
		20	
		Самостійна робота(год.)	
		60	
		Всього	
		120	
		Вид контролю	
		Екзамен	

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Загальна та диференційна психопатологія» є формування у здобувачів вищої освіти глибоких теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для розуміння природи, клінічної структури, динаміки й варіативності психічних розладів. Дисципліна забезпечує засвоєння основ психопатологічної термінології, класифікацій психічних порушень, а також принципів диференційної діагностики.

Вивчення курсу спрямоване на розвиток компетентностей, необхідних для розпізнавання основних психопатологічних синдромів, аналізу симптомокомплексів, інтерпретації клінічної картини різних форм психічної патології, а також розуміння закономірностей їх перебігу. Особлива увага приділяється вивченню класичних і сучасних концепцій психопатології, формуванню системного підходу до аналізу психічних розладів у контексті клінічної, психологічної та соціальної взаємодії.

Дисципліна слугує основою для підготовки фахівців, здатних здійснювати первинну психопатологічну оцінку, брати участь у діагностичному процесі та працювати у мультидисциплінарних командах у сфері психічного здоров'я з дотриманням етичних та професійних стандартів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завдання спрямовані і на формування високого рівня професійної компетентності у здобувачів освіти, які зможуть ефективно працювати у сфері клінічної психології:

1. Формування теоретичних знань:

- Ознайомлення з основами загальної психопатології та її значенням у клінічній практиці.
- Вивчення сучасних класифікацій психічних розладів (МКХ, -11; DSM-5), їх структури, етіології та патогенезу.
- Розуміння феноменології психопатологічних симптомів і синдромів.

2. Розвиток діагностичних навичок:

- Опанування методик виявлення та опису основних психопатологічних проявів.
- Сформувані розуміння нозологічного підходу та міждисциплінарної діагностики.
- Засвоєння принципів клінічного аналізу та диференціальної діагностики психічних станів.
- Формування вмінь складати психопатологічний профіль пацієнта.

3. Формування практичних умінь:

- Навчання застосуванню психопатологічної термінології у клінічному описі.
- Уміння співвідносити симптоми з клінічними діагнозами та варіантами перебігу захворювання.
- Аналіз впливу індивідуальних і соціальних факторів на психопатологічну картину.

4. Забезпечення професійної етики:

- Усвідомлення етичних засад при роботі з особами, які мають психічні розлади.
- Дотримання принципів поваги до гідності, прав та автономії пацієнтів.
- Розгляд меж професійної відповідальності в рамках психопатологічного оцінювання.

5. Розвиток міждисциплінарної взаємодії:

- Формування навичок комунікації з лікарями-психіатрами, клінічними психологами, соціальними працівниками.
- Вивчення ролі психопатолога у структурі надання допомоги у сфері психічного здоров'я.
- Інтеграція психопатологічних знань у медичну, соціальну та освітню практику.

6. Підготовка до науково-дослідної діяльності:

- Ознайомлення з підходами до вивчення психічної патології у науковому контексті.
- Аналіз сучасних досліджень психічних розладів, їх класифікації та динаміки.
- Формування навичок критичного мислення та підготовки психопатологічних описів для досліджень

аналізу психологічних явищ і розробки міждисциплінарних рішень.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Для ефективного засвоєння дисципліни «Загальна та диференційна психопатологія» студентам необхідно мати знання з таких предметів:

Пререквізіти: оскільки навчальна дисципліна викладається у першому семестрі першого року навчання пререквізитів немає.

Постреквізіти:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та практиках:

- Пропедевтика психіатрії – поглиблення знань про психіатричні розлади та їх класифікацію.
- Травмотерапія та кризове консультування – робота з пацієнтами, що мають психічні розлади після травматичних подій.
- Психологія віктимності та суїцидальності – аналіз психопатологічних факторів ризику.
- Доказова практика в психології і психотерапії – оцінка ефективності психотерапевтичних втручань на основі наукових даних.
- Практика під супервізію – застосування психопатологічних знань у практичній роботі.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи психопатології

Тема 1. Предмет і завдання психопатології, її місце в структурі психологічної науки.

Розкривається сутність психопатології як науки, її об'єкт, предмет, основні завдання та значення у підготовці фахівця-психолога. Аналізується місце психопатології в системі психологічного знання, а також її взаємозв'язки з медициною, психіатрією, нейронауками.

Тема 2. Методи психопатологічного дослідження.

Вивчаються основні підходи до вивчення психічних розладів: клінічний, психометричний, експериментально-психологічний, біографічний та інші. Обговорюються переваги і недоліки кожного методу, питання надійності та валідності даних у психопатологічному дослідженні.

Тема 3. Симптом і синдром. Класифікація психопатологічних синдромів.

Розглядається понятійний апарат психопатології: симптом як елементарна ознака порушення психіки, синдром — як поєднання симптомів. Дається класифікація основних психопатологічних синдромів, їхня структура і клінічне значення.

Тема 4. Критерії диференціації норми та патології в психічній сфері.

Аналізуються підходи до визначення межі між нормальним і патологічним психічним функціонуванням. Вивчаються статистичні, клінічні, функціональні та соціокультурні критерії. Розглядаються проблеми стигматизації та контекстуальності оцінки психічного стану.

Змістовий модуль 2. Психопатологічна симптоматика та синдроматика

Тема 5. Розлади відчуттів та сприйняття.

Описуються основні порушення сенсорної переробки інформації, включаючи ілюзії, галюцинації, сенестопатії. Розглядається їхня природа, патогенез і діагностичне значення.

Тема 6. Розлади мислення, уваги.

Вивчаються типові порушення мислення (розірваність, нав'язливість, марення) та уваги (нестійкість, ригідність), їхня характеристика, диференціація та діагностичне значення.

Тема 7. Розлади пам'яті.

Розглядаються типи порушень пам'яті: амнезії, парамнезії, гіпермнезія. Обговорюється їх зв'язок з органічними та функціональними ураженнями мозку.

Тема 8. Розлади емоційної сфери.

Описуються зміни у переживанні та вираженні емоцій: депресивні, маніакальні, тривожні, афективно-лабільні, апатичні стани. Розглядаються клінічні приклади.

Тема 9. Розлади рухово-волевої сфери.

Вивчаються симптоми гіпо- та гіперкінезії, кататонічні розлади, автоматизми, зміни у вольовій регуляції (абулія, парабулія).

Тема 10. Розлади свідомості та самосвідомості.

Аналізуються стан порушеної ясності свідомості, зміни самосприйняття, дереалізація, деперсоналізація, феномени "роздвоєння" особистості.

Тема 11. Розлади інтелектуальної сфери.

Описуються олігофренія, деменція, межові порушення інтелекту. Обговорюються клінічні підходи до їх діагностики та психосоціальної адаптації.

Змістовий модуль 3. Диференційна психопатологія згідно МКХ-11

Тема 12. Сучасні класифікації психічних розладів: МКХ-11; DSM-5.

Розглядаються структура, логіка та основні нововведення МКХ-11, порівняння з DSM-5. Обговорюються переваги та труднощі класифікації у клінічній практиці.

Тема 13. Афективні розлади: депресії, біполярні стани.

Описується клінічна картина, патогенез, диференціація депресивних і маніакальних станів. Аналізуються особливості перебігу та підходи до психодіагностики.

Тема 14. Тривожні, фобічні, obsесивно-компульсивні розлади.

Вивчаються симптоми, механізми формування, клінічні варіанти перебігу тривожних і фобічних станів, obsесивних розладів.

Тема 15. Розлади особистості, адиктивна поведінка.

Аналізуються патохарактерологічні особливості та прояви розладів особистості. Особливо розглядається патологічна залежність від речовин та поведінкові адикції.

Тема 16. Психотичні розлади: шизофренічний спектр.

Описуються клінічні форми, симптоматика, перебіг і критерії діагностики шизофренії, шизотипового розладу, короткочасних психозів.

Тема 17. Стресові та дисоціативні розлади.

Вивчаються реактивні стани, ПТСР, дисоціативні амнезії, конверсивні розлади. Акцент — на розумінні психологічної природи симптомів.

Тема 18. Когнітивні, нейропсихіатричні та соматоформні розлади.

Описуються психічні прояви органічної патології, псевдоневрологічні симптоми, соматизація психічних переживань.

Тема 19. Психопатологічні стани у межах, кризових ситуаціях.

Тема присвячена розгляду клінічних та субклінічних проявів у відповідь на життєві кризи, психотравми, екзистенційні стани. Аналізується спектр психопатологічних реакцій: від стресових розладів до загострень хронічної психопатології. Підкреслюється роль психолога у ранньому виявленні ризиків.

Тема 20. Диференційна діагностика в клінічній практиці.

Розглядаються принципи, алгоритми та складнощі диференціювання схожих за симптоматикою психічних розладів.

Змістовий модуль 4. Спеціальні аспекти психопатології

Тема 21. Дитяча та підліткова психопатологія.

Вивчаються вікові особливості психопатологічних проявів, типові розлади у дітей і підлітків, труднощі діагностики та підходи до психокорекції.

Тема 22. Гендерні, культурні та етичні аспекти психопатології.

Аналізується вплив статі, культури, соціальних норм на діагностику, перебіг та інтерпретацію психічних розладів. Обговорюються етичні дилеми у психіатричній практиці.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів, лекційних тем і тем практичних занять	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л.	пр.	с.р.	Контр. Заходи.
1	2	3	4	5	
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи психопатології					
Тема 1. Предмет і завдання психопатології, її місце в структурі психологічної науки.	3	1	1	2	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 2. Методи психопатологічного дослідження.	3	1	1	2	
Тема 3. Симптом і синдром. Класифікація психопатологічних синдромів.	4	1	1	2	
Тема 4. Критерії диференціації норми та патології в психічній сфері.	4	1	1	2	
Разом за змістовним модулем 1.	14	4	4	8	
Змістовний модуль 2. Психопатологічна симптоматика та синдроматика					

Тема 5. Розлади відчуттів та сприйняття.	6	2	1	3	Поточне опитування, реферати тестування
Тема 6. Розлади мислення, уваги.	6	2	1	3	
Тема 7. Розлади пам'яті.	6	2	1	3	
Тема 8. Розлади емоційної сфери.	6	2	1	3	
Тема 9. Розлади рухово-волевої сфери	6	2	1	3	
Тема 10. Розлади свідомості та самосвідомості.	6	2	1	3	
Тема 11. Розлади інтелектуальної сфери	6	2	1	3	
Разом за змістовним модулем 2.	42	14	7	21	
Змістовний модуль 3. Диференційна психопатологія згідно МКХ-11					
Тема 12. Сучасні класифікації психічних розладів: МКХ-11; DSM-5. Основні розділи МКХ-11: структура, нововведення.	6	2	1	3	Поточне опитування, реферати тестування
Тема 13. Афективні розлади: депресії, біполярні стани	6	2	1	3	
Тема 14. Тривожні, фобічні, obsесивно-компульсивні розлади	6	2	1	3	
Тема 15. Розлади особистості, адиктивна поведінка.	6	2	1	3	
Тема 16. Психотичні розлади: шизофренічний спектр	6	2	1	3	
Тема 17. Стресові та дисоціативні розлади	6	2	1	3	
Тема 18. Когнітивні, нейропсихіатричні та соматоформні розлади	6	2	1	3	
Тема 19. Психопатологічні стани у межових, кризових ситуаціях.	6	2	-	3	
Тема 20. Диференційна діагностика в клінічній практиці	6	2	-	3	
Разом за змістовним модулем 3.	54	18	7	27	
Змістовний модуль 4. Спеціальні аспекти психопатології					
Тема 21. Дитяча та підліткова психопатологія	4	2	-	2	
Тема 22. Гендерні, культурні та етичні аспекти психопатології	4	2	-	2	
Разом за змістовним модулем 4.	8	4	-	4	
Екзамен	2		2		
Усього, годин	120	40	20	60	

5. Тематика практичних занять з дисципліни

№	Назва	Кількість годин
1	Систематизація знань про психопатологію як розділ психологічної науки	1
2	Застосування методів психопатологічного дослідження в клінічній практиці	1
3	Розмежування понять «симптом» і «синдром» у психопатології: теоретичний і практичний підхід	1
4	Визначення межі між нормою та патологією: застосування критеріїв у психологічній практиці	1
5	Класифікація та діагностика порушень відчуттів і сприйняття	1
6	Типологія порушень мислення та уваги: диференційно-діагностичний підхід	1
7	Амнезії, гіпермнезії, конфабуляції: розпізнавання й інтерпретація	1
8	Розлади афективної сфери: робота з прикладами та інтерпретація емоційних станів	1

9	Волеві порушення (абулія, гіпобулія, парабульні симптоми): вивчення за клінічними прикладами	1
10	Порушення ясності, цілісності та континуїтету свідомості: вивчення на прикладах	1
11	Розлади мислення, уваги та пам'яті в контексті інтелектуальних порушень	1
12	Використання МКХ-11 і DSM-5 у клінічній практиці: аналіз прикладів	1
13	Клінічні прояви депресії та біполярного афектного розладу: діагностика і диференціація	1
14	Діагностика і аналіз тривожних, фобічних та obsесивно-компульсивних розладів	1
15	Класифікація та діагностика розладів особистості та адиктивної поведінки	1
16	Диференціальна діагностика психотичних розладів: фокус на шизофренічний спектр	1
17	Диференціальна діагностика стресових і дисоціативних розладів у клінічній практиці	1
18	Робота з клінічними випадками когнітивних, нейропсихіатричних та соматоформних розладів	1
	Всього	18

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання психопатології, її місце в структурі психологічної науки.	2
2	Методи психопатологічного дослідження.	2
3	Симптом і синдром. Класифікація психопатологічних синдромів.	2
4	Критерії диференціації норми та патології в психічній сфері.	2
5	Розлади відчуттів та сприйняття.	3
6	Розлади мислення, уваги.	3
7	Розлади пам'яті.	3
8	Розлади емоційної сфери.	3
9	Розлади рухово-волевої сфери	3
10	Розлади свідомості та самосвідомості.	3
11	Розлади інтелектуальної сфери	3
12	Сучасні класифікації психічних розладів: МКХ-11; DSM-5. Основні розділи МКХ-11: структура, нововведення.	3
13	Афективні розлади: депресії, біполярні стани	3
14	Тривожні, фобічні, obsесивно-компульсивні розлади	3
15	Розлади особистості, адиктивна поведінка.	3
16	Психотичні розлади: шизофренічний спектр	3
17	Стресові та дисоціативні розлади	3
18	Когнітивні, нейропсихіатричні та соматоформні розлади	3
19	Психопатологічні стани у межах, кризових ситуаціях.	3
20	Диференційна діагностика в клінічній практиці	3
21	Дитяча та підліткова психопатологія	2
22	Гендерні, культурні та етичні аспекти психопатології	2
	Всього	60

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Загальна та диференційна психопатологія» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- екзамен.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Загальна та диференційна психопатологія» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	Модуль 6
5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	20%	40 %
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Поточне оцінювання	Модульний контроль 3	Поточне оцінювання	Модульний контроль 4	Самостійна робота	Екзамен
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (4 занять, 4 теми – 4 оцінки). 2. Модульний контроль 1 проводиться на 4 занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (7 занять, 7 тем – 7 оцінок). 2. Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (6 занять, 6 тем – 9 6 оцінок). 2. Модульний контроль 3 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 3 виставляється на підставі виконання письмового завдання		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (2 заняття, 2 теми – 2 оцінки). 2. Модульний контроль 4 проводиться на 2 занятті. Оцінка за Модульний контроль 4 виставляється на підставі виконання письмового завдання		Оцінювання завдань для самостійного опрацювання	1. Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 20 балів.

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-22
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	
10	Мультимедійний проектор	
11	Проекційний екран	
12	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Бурлачук Л.Ф., Татенко В.А. Словник-довідник з психології. — Київ: Либідь, 2020.
- Вступ до психіатрії: пер. 7-го англ. вид. / Дональд В. Блек, Ненсі К. Андреасен; наук. ред. пер. Ганна Кожина. — К., 2024. — XVIII, 597 с.
- Завидовська О.Й., Ярошенко З.О. Клінічна психологія з основами психопатології: Навч. посібник. — Тернопіль: ТНМУ, 2020.
- Кащенко В.І., Чернобровкін В.М., Пшенична І.А. Психіатрія: Підручник. — К.: ВСВ «Медицина», 2021.
- Нейропсихіатрія та поведінкова неврологія: пер. 3-го вид. / ред.: Джон Дж. Баррі, Сепіде Н. Баджестан, Джеффри Л. Каммінгс, Майкл Р. Трімбл; наук. ред. пер. Борис Михайлов. — К., 2024. — XXII? 361 с.
- Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація

військовослужбовців в умовах гібридної війни: теорія і практика: Монографія / За ред. В.І. Цимбалюка. — К., 2021. — 256 с.

7. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики : навч.-метод. посіб. / уклад. Антоній Петрович Мельник, Людмила Іванівна Магдисюк, Тамара Іванівна Дучимінська. — Луцьк : Вежа-Друк, 2018. — 152с
8. Психіатрія і наркологія: Підручник для мед. учил., коледжів, акад., інст. медс-ва. — 3-тє вид., випр. Затверджено МОЗ / І.І. Погорєлов, О.Д. Манаєнкова. — К., 2023. — 320 с.
9. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: Навч. посіб. для студ. мед. ЗВО, інтернів, сімей. лікарів. — 2-ге вид. / Г.М. Кожина, Н.О. Марута, Л.М. Юр'єва та ін. — К., 2023. — 343 с.
10. Психіатрія та наркологія: Навч.-метод. посіб. для студ. мед. ЗВО, інтернів, лікарів-психіатрів, сімей. лікарів. — 2-ге вид., стер. Рекомендовано вченою радою УМСА / А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Л.А. Боднар, Г.Т. Сонник. — К., 2021. — 224 с.
11. Психогенні психічні розлади: Навч.-метод. посіб. для студ. мед. ЗВО, лікарів-психіатрів, клініч. психологів. Рекомендовано вченою радою УМСА / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. — К., 2021. — 208 с.
12. Психосоматична патологія: Монографія: Для науковців, лікарів-практиків, медичних психологів, психотерапевтів, викладачів і студ. ЗВО / Р.І. Ісаков. — К., 2023. — 167 с.
13. Робота з тяжкими психічними захворюваннями: посібник для клінічної практики :пер. 3-го англ. від. / Кетрін Гембл, Джефф Бреннан; наук. редактор. пер. Олена Венгер. - К., 2024. - 295 с.
14. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5-TR). — Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 2022.
15. World Health Organization. ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics (Version 2023). — WHO, Geneva, 2023.

Інформаційні ресурси:

1. <https://repo.usfu.edu.ua/home> – Електронні ресурси ЗФУУ
2. <https://npa-ua.org/>
3. <https://upa.org.ua/>
4. <https://www.efpa.eu/>
5. <https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>
6. <https://iaapsy.org/>
7. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
8. <https://www.apa.org/>
9. <https://www.who.int/>
10. <https://www.isbd.org>
11. <https://www.fda.gov>
12. <https://neuronews.com.ua/ua#gsc.tab=0>
13. <https://aapp.org>
14. <https://psychiatryonline.org>

15. <https://ukraine-psychotherapy.org/>
16. <https://www.ilae.org>